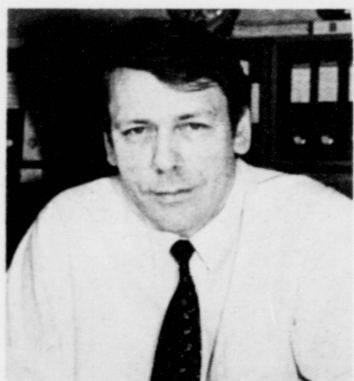

Jóannes Eidesgaard, fyrrverandi landsstýrismaður í fíggjarmálum:

Verður talan um búskaparligt gandakynstur ella kaos?

Jóannes Eidesgaard, formaður Javnaðarflokksins, skrifar

Tað man tykjast mongum heldur lógið, at so lítul alment orðaskifti enn hevur verið um samgonguskjalið hjá nýggju samgonguni, sum varð undirskrivað 11. juni. Sjálvt almennu fjølmiðlarnir hava stórt sæð einki gjørt burtúr annað enn eitt sindur av hugna-práti við politisku umbodini.

Vit úr andstöðuni eru heldur ikki rættliga komnir í gongd við okkara sjónarmiðum um hetta samgonguskjalið, men tað skýla vit so fólki, at vit gera.

Møguliga hongur tað saman við, at landsstýris-mennirnir ikki eru útnevndir fyrr enn nú, tí av sonnum má sigast, at hetta samgonguskjalið inniheldur alt fyrri forvitnar fjølmiðlar og eina kritiska andstöðu.

Anfinn Kallsberg, formaður fólkaflokksins, skal jóansøkudag taka við sum landsstýrismaður í fíggjar- og búskaparmálum, og vil eg nýta høvið til at ynskja honum eina hepná hond við starvinum.

Hóast hetta er okkara ljósasta árstíð, so hoyrdu vit henda komandi landsstýris-mannin í útvarpinum um vikuskiftið í rættligum jólahýri borðreiða við alskyns áðgøðum, sum okkara fólk nú kann vænta sær. Men hetta var ikki í ovfarakæti, tí lesur man í samgonguskjalinum, so kunnu fólk vænta sær munandi meira enn Anfinn Kallsberg náddi at siga í samrøðuni við útvarpið.

Hvat verður so sagt í samgonguskjalinum? Jú, har verður m.a. sagt:

- skattatrygging skal lækkast
- marginals-katturin verður lækkaður
- bruttoskattalíkanandi skipan skal hekkast, og verður hann tiskil eisini varðveittur.
- Eisini verður sagt, at skattligu fylgjurnar av ógoldnum sethúsarentum, sum fylgja av sethúsaloysni hjá landsstýrinum, skulu takast til viðgerðar.
- Her verða víðurskiftini eitt sindur blandað saman. Tað, at bert goldnar rentur kunnu trekkjast frá, hevur als einki við sethúsaloysni at gera. Men væl veit eg, at lögmaður í síni nýggjarsrøðu segði, at sethúsaloysni eins og skattalættin ikki var eftir hansara høvdi, hvussu tær annars tá høvdu sæð út?
- Men at døma eftir tí, sum nú stendur í samgonguskjalinum, so hava sambandsmenn við fylgi sivið í tímanum, og Andreas og eg havt lætt spæl í sethúsaloysni og skattalættanum, tí skal alt nú endavendast.
- Tí frótti tað okkum eisini, at sjónvarpið hetta kvøldið seði, at tað var vorðið meira liviligt á sethúsamarknaðinum fyrst og fremst sethúsaloysnum og skattalættanum at takka fyri.
- Men um ógoldnar rentur geva rætt til frádrátt, so er ein stórur vandi fyri, at rentur bert verða tilskrivaðar av peningasovnum við tí fylgju, at eingin endalig

Hetta er tað, sum beinleiðis letur seg gera at lista upp burtur úr samgonguskjalinum, men umframt hetta verða fráboðaðar ymiskar endurskoðanir av lógarverkinum, sum lættliga eisini kunnu føra til stórar útreiðsluáttir. M.a. verður sagt, at forsorgarlógin í sambandi við arbeidsløysi og dagpeningaskipanin skulu endurskoðast, neyvan fyri at gera hesi øki biligari.

Taka vit listan aftur, so segði Anfinn Kallsberg í út-

varpssamrøðuni, at skattalættin, hann fór at mæla til, skuldi kunna merkjast. Skattalættin, vit góvu um jóltíð í fjør, kostaði uml. 100 mió. kr. Sagt varð, at hann kundi so dánt merkjast, hóast fleiri vilja vera við, at hann ikki merkist nóg mikið. Tí mugu vit rokna við, at skattalættin hjá teimum borgarligu verður minst líka stórur, um ikki munandi størri.

Tá ið vit á sinni lækkaðu marginals-kattin, brúktu vit 28 mió. kr., og eg fái meg ikki at trúgva, at teir borgarligu fara at gera minni av.

Síðan verður sagt, at ein bruttoskattalíkanandi skipan skal gerast. Sum so haldi eg, at tað er rætt at hava hetta mál, tí ov nógvir frádráttir gera skattskipanina ov torskilða. Men tað er, sum samgongan setir sær hetta mál, samstundis sum hon vil hava frádráttir inni í skipanini. M.a. verða bæði ferðafrádrátturin og telefonfrádrátturin varðveittir, umframt at barnafrádrátturin skal hekkast, og verður hann tiskil eisini varðveittur.

Eisini verður sagt, at skattligu fylgjurnar av ógoldnum sethúsarentum, sum fylgja av sethúsaloysni hjá landsstýrinum, skulu takast til viðgerðar.

Her verða víðurskiftini eitt sindur blandað saman. Tað, at bert goldnar rentur kunnu trekkjast frá, hevur als einki við sethúsaloysni at gera. Men væl veit eg, at lögmaður í síni nýggjarsrøðu segði, at sethúsaloysni eins og skattalættin ikki var eftir hansara høvdi, hvussu tær annars tá høvdu sæð út?

Men at døma eftir tí, sum nú stendur í samgonguskjalinum, so hava sambandsmenn við fylgi sivið í tímanum, og Andreas og eg havt lætt spæl í sethúsaloysni og skattalættanum, tí skal alt nú endavendast.

Tí frótti tað okkum eisini, at sjónvarpið hetta kvøldið seði, at tað var vorðið meira liviligt á sethúsamarknaðinum fyrst og fremst sethúsaloysnum og skattalættanum at takka fyri.

Men um ógoldnar rentur geva rætt til frádrátt, so er ein stórur vandi fyri, at rentur bert verða tilskrivaðar av peningasovnum við tí fylgju, at eingin endalig

skuldarloysn verður gjørd. Peningastovrnarnir tilskriva rentu, og sethúsaeigarin fær ein skattligan fyrimum, og eftir stendur ein óloystur skuldarspurningur.

Men um bara hesir frádráttir verða varðveittir, so er nógv ruddað upp í frádráttunum, og sigast kann, at skipanin verður brutto-skattalíkanandi.

Men nú kemur tann relevanti spurningurin. Hvat hendir so við øllum hinum frádráttunum?

Frádráttir í okkara skattskipan eru allir sum ein komnir, tí at ein ávisur tørvur hevur verið fyri, at ein bólkur av skattaborgarum skuldi hava frádráttin. Ofta hevur tað verið ein sosialur tørvur, har tað hevur verið lættari at lagt frádráttin inn í skattskipanina heldur enn í almennalógávinna.

Verða allir hesir frádráttir bert strikaðir, ella verða teir avloystir av øðrum skipanum?

Annars vil eg mæla Anfinni Kallsberg til at halda fast um tað arbeiðið, sum er gjørt til tess at automatisera sjálvuppgávuna og ognaruppgerðina og annars at broyta líkningsprosessina, soleiðis at tey allar flestu frá komandi ári sleppa undan at lata sjálvuppgávuna og ognaruppgerðina inn.

Tað varð gjørd ein kanning, eg haldi tað var í 1987, av, hvat tað hevði kostað landskassanum, um ein upphædd svarandi til eina arbeidsmannaløn kundi flytast frá einum hjúnafelaga til ein annan. Eg haldi, at kanningin vísti, at tað hevði kostað landskassanum uml. 40 mió. kr.

Eg sigi, at samgongan ætlar sær at gjøgnumføra hetta, hóast vit hava mælt frá hesum, og hóast vit í millumbilinum hava fingið eina javnstøðulóg. Annars situr ein bólkur og kannar hetta málið, og eg vænti at stóðan hjá sjálfstøðugum vinnurekandi kann verða klár at greiða í ar.

Annars er tað rættliga ringt at gera nakra meting av, hvat øll henda útgjaring við skattalættum, mvg-broytingum o.s.fr. kemur at kosta, men eitt rímligt boð kundi kanska ligið eitt stað millum 200 og 300 mió. kr.

Spennandi spurningurin er so, hvussu samgongan ætlar at fáa javnvág á fíggj-

arlógini, um inntøkurnar falla við 200 til 300 mió. kr. Samgonguskjalið boðar frá javnvág, og avtalan við anir er, at henda skal verða í 1998.

Vit kunnu kanska royna at gita, hvat fer at henda:

1. Landsstýrið sleppur leyst og leggur einki í, um hallið fer hundrættals milliónir uppáftur. Hesin møguleikin er nú ikki sera sannlíkur, tí eg vænti, at danska stjórnin tá leggur uppi, og tað man neyvan fara at dáma sambandsmonnum.

2. Framdar verða sparingar fyri hesa útgjaring. Hetta merkir, at almenni sektorurin fer í skeljar. Privatisering hjálpir ikki her, tí privatisering sparir ikki pengar upp á stutt sikt í hvørfall ikki við somu tænastutilboðum.

3. Landsstýrið finnur óttar inntøkur til landskassan við at selja partabrev út í Føroya Banka. Hesin møguleiki er sera sannlíkur, tí

m.a. lögmaður hevur gjørt seg til talsmann fyri privatisering av bankanum beinavegin til spotpris og við framhjárætti til gomlu eigararnar.

Men uttan mun til hvat fer at henda, so eru vit í vanda fyri at missa okkara ætlan við at fáa javnvág á fíggjarlógini. Varð hildið fast við ein varnan fíggjarpolitikk, so hevði hetta mál kanska longu verið rokkið komandi mál.

Men kanska dugir borgarlíga samgongan okkurt slag av gandakynstri á tí fíggjarlíga økinum, sum fær hetta vónleysa roknistykki teirra at ganga upp, ella fáa vit eitt fíggjarligt kaos.

Fjølmiðlarnir hava sett spurningin, men tað sær út til, at teir góðtaka eitt so einkisigandi svar sum, at hetta verður fíggjað við øktum aktiviteti. Tað er eitt ov biligt svar, serliga frá flokkum, sum vilja kallast fíggjarliga ábyrgdarfullir.

Jóannes Eidesgaard

Á sjóvinnuskúla í Klaksvík

Enn er pláss eftir á sjóvinnuskúlanum í Klaksvík, sum byrjar 05.08.

Størsti fyrimumur við skúlanum er fyri teir sum ætla sær víðari á navigatiónsskúla.

Tíðin á skúlanum telur sum siglingartíð, og teir, sum taka dugnaskaparskeið í sigling, tá skeiðið endar í desember, eru mettir at lúka upptøkukrøvini til heimaskipara, sum annars er víðkað fráfraringarroynd fólkaskúlans í ávisum lærugreinum.

Í summarfrítíðini ber til at tekna seg og fáa nærri at vita á tlf. 55557, 56947 ella onkrum av lærarunum.

Klaksvíkar Sjómannsskúli